

İFLAS ERTELEME SÜRECİNDE ÖDENMEMİŞ SERMAYE BORÇLARI

Azzem ÖZKAN*
H. Pınar KAYA**

ÖZ

İflas erteleme, mali açıdan sıkıntı yaşayan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin iflas etmekten kurtulabilmesine imkan sağlanan hukuki bir süreçtir. Bu süreçten yararlanabilmenin şartları ve uygulama prosedürü Türk Ticaret Kanunu ile İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bir şirketin mahkemeye iflas erteleme talebinde bulunabilmesi için, borca batık olması ve durumunu düzeltmeye yönelik olarak hazırladığı iyileştirme projesinin mahkeme tarafından ciddi ve inandırıcı bulunması gerekir. Bu çalışmada, iflas erteleme sürecinin hukuki incelemesi yapıldıktan sonra, ödenmemiş sermaye borçlarının bilançonun pasifinde öz kaynaklardan indirim olarak değil de, aktifte ortaklardan sermaye alacağı şeklinde varlık olarak izlenmesinin borca batıklık bilançosuna olan etkisi üzerinde durulacaktır. Yargıtay'ın iflas erteleme talep eden ve ödenmemiş sermayesi bulunan işletmelerin iyileştirme projelerine ilişkin kararları da değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İflas, İflas Erteleme, Borca Batıklık, Ödenmemiş Sermaye, Sermaye Borcu.

JEL Kodu: M 40

UNPAID CAPITAL DEBTS IN THE PROCESS OF INSOLVENCY SUSPENSION

ABSTRACT

Insolvency suspension is a legal process which enables stock corporations and cooperations with financial difficulties be saved from bankruptcy. The conditions from which helps to provide and application process have been regulated in Turkish Commercial Code and the Law on the Execution and Bankruptcy. In order to apply a court for insolvency suspension by a corporation, the corporation must be submerged in debt and the rehabilitation project prepared to recover must be evaluated by the court as serious and persuasive. In that study, after analyzing the legal process of insolvency suspension, it will be analyzed the effects of unpaid capital dept's examining as assets capital to be obtained from the co-partners in active statement instead of the discount from resources in passive statement on insolvency balance. It will be also evaluated the decisions of Yargıtay on rehabilitation projects of corporations which demands Insolvency suspension and have unpaid share capital.

Keywords: Bankruptcy, Insolvency suspension, Insolvency, Unpaid capital, Debt capital.

JEL Codes: M 40

GİRİŞ

İflas, şirketlerin varlığının sona ermesini ifade eder. İflastan olumsuz etkilenen şirket sahipleri, çalışanlar, alıcılar, satıcılar, kreditorler ve devlet olmak üzere birçok taraf vardır. Ülkemizde iflasın söz konusu taraflara ve tüm topluma yükleyeceği çeşitli sorunları ortadan kaldırmaya yönelik bir takım hukuki tedbirlere başvurulmaktadır. Mali durumu iyi

*Prof. Dr. Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
azzem@erciyes.edu.tr

**Öğr. Gör. Ahi Evran Üniversitesi, Mucur MYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü,
pkaya@ahievran.edu.tr

olmayan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin belirli şartları sağlamak şartıyla iflastan kurtulmaları mümkün hale getirilmiştir. İflasın ertelenmesindeki temel amaç, borçları varlıklarından fazla olan, yani borca batık olan işletmelere, durumlarını düzeltmeye yönelik alacakları tedbirleri uygulamaları için zaman tanımaktır.

6102 sayılı TTK'nın 335. maddesine göre anonim şirketler, 569. maddesine göre sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler, 585. maddesine göre ise limited şirketler kurucuların kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı esas sözleşmede, şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. Muhasebe açısından bu hüküm, söz konusu şirketlerin açılış yevmiye kaydında "501 Ödenmemiş Sermaye" hesabını kullanabilecekleri anlamına gelmektedir. Bu hesap, işletmeye tahsis edilen veya ortaklarca taahhüt edilen sermayenin henüz ödenmemiş kısmını ifade eder. Hesabın kullanılmasındaki amaç, ortakların sermaye taahhütlerinin ne kadarını yerine getirdiklerini tespit etmektir. Bu hesabın kalanı ortakların sermaye borçlarını gösterir.

Bu çalışmada şirket ortağının sermaye borcunun şirket bilançosunun aktif tarafında bir varlık olarak gösterilmesi ile bilançonun pasif tarafında esas sermayeden bir indirim olarak gösterilmesinin etkisi tartışılacaktır.

1. İFLASIN ERTELENMESİ KAVRAMI VE HUKUKİ İNCELEMESİ

İflasın ertelenmesi, borçları varlıklarından fazla olan, diğer bir deyişle borca batık durumda olan sermaye şirketleri ve kooperatiflerin iflas etmesini önlemeye yönelik alınacak tedbirlerden oluşan bir süreçtir. İflasın ertelenmesi kararının en önemli özelliği iflas kararının ve bu kararın etkilerinin geçici bir süre içinde bekleme dönemine, bir diğer deyişle bir çeşit rehabilitasyon dönemine girmesidir (Yüksel, 2006:110). İflasın ertelenmesindeki temel amaç, şirketin bir tüzel kişi olarak varlığını ve faaliyetini sürdürmesini sağlamaktır (Deliduman, 2008:8-21; Muşul, 2010: 30-35). Bu süreç içerisinde de şirketin borçlarını azaltarak, şirketi borca batık durumdan kurtarmaktır. Böylece iflas erteleme sürecinden başarı ile çıkan şirketlerin tarafları da iflasın getireceği uygun olmayan sonuçlardan kurtulmuş olur.

Türk hukuk sisteminde yer alan iflasın ertelenmesi, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 377. maddesi ve İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesi hükümlerinde düzenlenmiştir.

6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan, sermaye şirketlerinde iflas erteleme ve sermaye koyma borcuna ilişkin hükümler gerekçeleri ile birlikte incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

- Sermaye şirketlerinde şirketin mali durumu alacaklılar için büyük önem taşır. Şirketin malvarlığının şirket borçlarını karşılayamayacak durumda olması borca batıklığı ifade eder ve borca batıklık da bir iflas nedeni olarak kabul edilmiştir.
- Sermaye şirketlerinin kurulabilmesi için şirket kurucularının sermayenin tamamını ödemeyi taahhüt etmeleri yeterlidir. Esas sözleşmenin taraflarca noter huzurunda imzalanmasıyla şirket kurulmuş olur.

- Anonim şirketin tüzel kişilik kazanabilmesi için ticaret siciline tescil edilmesi gerekir. Kurucuların, şirket kuruluşunda ödemeyi nakit olarak yapmayı taahhüt ettikleri pay bedelinin en az %25'inin tescilden önce ödenmesi şarttır. Kalan sermaye borcu ise şirketin tescilini izleyen 24 ay içinde ödenmelidir. (344. madde) Yani şirketin tescil tarihinden itibaren en geç 2. yıl sonunda ödenmemiş sermaye borcu kalmamalıdır. Limited şirketlere de aynı hükümler uygulanır. (585.madde)
- Sermaye şirketlerinde yönetim organlarının temel görevleri arasında "şirket borca batık hale geldiği anda durumu mahkemeye bildirme yükümlülüğü" yer almaktadır. Yönetim kurulunun iflas ve iflas erteleme davasını şirketin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'ne açması gerekmektedir.
- "Borca batık olma" kavramı, şirket mal varlığının, şirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması anlamına gelmektedir. Böyle bir durumun varlığı şüphesinde yönetim kurulu hem işletmenin devamı esasına göre hem de aktiflerin olası satış değerleri üzerinden bir ara bilanço düzenletip denetçiye verir.
- Yönetim kurulu tarafından çıkarttırılan bilançonun incelenmesi ve değerlendirilmesi denetçi tarafından yapılır. Denetçinin ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde incelemesi ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunmasının hemen ardından yönetim bu rapora göre durumu ya mahkemeye bildirecek ya da buna gerek görmeyecektir. Rapor mahkemenin kararlarına esas olacaktır.
- Yönetim kurulu rapora göre iki şekilde davranabilir. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediği anlaşılırsa, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister.

İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesinde yer alan iflas ertelemeye yönelik hukuki düzenlemeler ise özetle aşağıdaki gibidir:

- Sermaye şirketleri ve kooperatifler borca batık ise İcra ve İflas Kanunu'na göre, bu durum idare ve temsil ile görevlendirilmiş kimseler, tasfiye halinde tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan edilerek **iflas kararı** verilebilir. TTK'da ise, borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması görevi yönetim organlarının asli görevleri arasındadır.
- İdare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler ya da alacaklılardan biri, şirket veya kooperatifin malî durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak **iflâsın ertelenmesini** isteyebilir. Mahkeme projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflâsın ertelenmesine karar verir. İyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğunu gösteren bilgi ve belgelerin de mahkemeye sunulması zorunludur.
- Mahkeme, iflâsın ertelenmesi isteminde bulunulması üzerine, envanter düzenlenmesi ve yönetim kurulunun yerine geçmesi ya da yönetim kurulu kararlarını onaylanması için derhal kayyım atar; ayrıca şirketin ve kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli diğer önlemleri alır.
- **İflas erteleme** kararının verilebilmesi için ise ilgili madde hükmünde belirtilen iki şartın varlığı aranmaktadır. Bunlar; şirketin borca batık olması ve iyileştirme projesinin mahkeme tarafından ciddi ve inandırıcı bulunmasıdır.

- Mahkeme iflasın ertelenmesine yönelik karar vermişse kayyım her üç ayda bir şirketin projeye uygun olarak iyileştirme gösterip göstermediğini mahkemeye rapor eder, mahkeme bu rapor üzerine veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporuna göre, erteleme istemini değerlendirir ve iyileştirmenin mümkün olamayacağı kanaatine varırsa erteleme kararını kaldırır.
- İflasın ertelenmesi kararı, İİK 166. maddedeki usule göre, en yüksek tirajlı beş gazeteden biriyle ilan edilir ve gerekli yerlere de bildirim yapılır.
- İflas erteleme süresi azami 1 yıldır. Mahkeme tarafından verilebilecek uzatma süreleri toplamı 4 yılı geçemez.
- İflas erteleme süresi sonunda iyileşme mümkün olmazsa ya da erteleme süresi dolmadığı halde kayyımın verdiği rapordan iyileşme olamayacağı kanaatine varılırsa mahkeme iflas erteleme kararını kaldırarak şirketin veya kooperatifin iflasına karar verebilir.

Yasa metninden de açıkça anlaşılacağı üzere Mahkemenin iflas erteleme kararı verilebilmesi için öncelikle iflas erteleme talebinde bulunan sermaye şirketinin veya kooperatifin borca batık olması gerekmektedir (Çavdar ve Biçkin, 2006: 77-81; Toraman, 2007: 72-75). Söz konusu borca batıklık durumunun nasıl tespit edileceği aşağıda incelenmiştir.

2. BORCA BATIK OLMA

Borca batıklık, şirketin aktiflerinin değeri ile şirket borçlarının karşılaştırılması sonucunda anlaşılır (Balcı, 2005:237-238). Şirketin kötü durumda olduğu şüphesi varsa yönetim kurulunun aktiflerin satış fiyatlarını esas alarak bir ara bilanço hazırlaması gerekmektedir. Hazırlanan ara bilanço şirketin mali durumunun kötü olmadığını gösteriyorsa alınacak yasal bir tedbir yoktur. Ara bilanço sermayenin bir kısmının kaybedildiğini gösteriyorsa, kaybedilen sermaye yüzdesine göre ya yönetim kurulu iyileştirme önlemleri alacaktır ya da genel kurul tarafından sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanması şartlarından biri seçilecektir. (TTK, 376. madde)

Ara bilançoda şirketin mal varlığı, şirketin borcunu karşılayamıyorsa borca batıklık söz konusudur ve yönetim kurulu tarafından durumun derhal Asliye Ticaret Mahkemesi'ne bildirilmesi gerekmektedir.

İflas erteleme talebinde bulunan sermaye şirketinin veya kooperatifin borca batıklığı hesaplanırken şirketin mal varlığının olası satış değerleri dikkate alınır ve mal varlığının borcunu karşılayıp karşılayamadığı tespit edilir. Aşağıda bir anonim şirketin **satış değerleri** esas alınarak belirlenen malvarlığı kalemleri ile borçları ve borca batık olup olmadığına ilişkin örnek sunulmuştur.

Ara Bilanço

VARLIKLAR	TUTAR (TL)
Kasa Mevcudu	59.664,80
Alınan Çekler	321.370,00
Bankalar	50.706,60
Alıcılar	114.498,45
Alacak Senetleri	98.424,19
Diğer Ticari Alacaklar	132.409,13
Diğer Çeşitli Alacaklar	102.562,06
İlk Madde ve Malzeme	76.308,14
Yarı Mamuller-Üretim	74.398,68
Mamuller	192.108,38
Diğer Stoklar	13.571,32
Devreden KDV	5.187,30
Alıcılar	66.872,10
Arsalar	582.000,00
Binalar	410.200,00
Tesis, Makine ve Cihazlar	990.750,00
Demirbaşlar	440.450,00
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	29.500,00
VARLIKLAR TOPLAMI	3.760.981,15

PASİF	TUTAR (TL)
YABANCI KAYNAKLAR (BORÇLAR)	
Banka Kredileri	1.496.801,90
Satıcılar	1.377.625,22
Borç Senetleri	1.024.618,50
Alınan Sipariş Avansları	30.923,00
Ödenecek Vergi ve Fonlar	15.842,10
Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	68.295,50
BORÇLAR TOPLAMI	4.014.106,22
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI	(253.125,07)
PASİF TOPLAMI	3.760.981,15

Şirketin çıkarmış olduğu ara bilançoya göre, satış değerleri esas alınarak hesaplanan aktif büyüklüğü **3.760.981,15 TL**, borçların toplamı ise **4.014.106,22 TL'dir**. Bu durumda borçların aktiflerden 253.125,07 TL fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla şirket borca batık durumdadır.

3. ÖDENMEMİŞ SERMAYE BORÇLARININ BİLANÇOYA ETKİSİ

Tekdüzen hesap planında yer alan 501 kodlu Ödenmemiş Sermaye Hesabı, aktif nitelikli pasif düzenleyici bir hesaptır. Düzenleyici hesaplar, meydana gelen bir olayın yarattığı değişmeden, özel anlamı olan bazı bilgiler elde edilmesi ve bunların açık şekilde kayıtlarda görülebilmemesinin istenmesi durumunda değişiminin asli hesaba kaydı yerine, onunla bir arada dikkate alınacak ayrı bir hesaba kaydedilmesi düşüncesiyle oluşturulmuştur (Cemalçılar; Erdoğan, 1997:63).

Düzenleyici hesaplar aktif ya da pasif unsurlarda oluşan negatif yönde bir değişmeyi gösterme işlevi yüklenmeleri durumunda ortaya çıkan kalanlar gerçek bir varlık veya gerçek bir kaynak değildir. Bu nedenle bu kalanların bilançoda, düzenledikleri hesabın kalanından bir indirim olarak gösterilmeleri gerekir (Cemalcılar, 1999:83).

Tekdüzen Muhasebe Sisteminin belirlemiş olduğu ilkeler dikkate alınarak düzenlenen bilançolarda, ortakların işletmeye olan sermaye borçları, bilançonun pasif tarafında negatif olarak gösterilmektedir. Bunun temel sebebi, işletmelerin esas sermayelerinin ne kadarının ödenmiş olduğunun kolaylıkla görülebilmesini sağlamaktır. Ancak ödenmemiş sermaye, ortakların sermaye taahhütlerinden yerine getirmedikleri kısım olup, işletmeye olan ve ödemek zorunda oldukları bir yükümlülüktür.

Ödenmemiş sermayenin bilançonun aktif tarafında bir alacak olarak ya da pasif tarafında esas sermayeden indirim olarak raporlanma konusunda literatürde iki farklı yaklaşım bulunmaktadır.

Bunlardan birinci yaklaşıma göre, şirket ortağının ödenmemiş sermaye borcu, ortaklardan olan bir alacak olarak duran varlıklar arasında raporlanmalıdır. Fakat sermaye taahhütlerinin ödenmesi konusunda ortaklara çağrıda (apel) bulunulmuşsa, diğer bir ifade ile ortakların sermaye taahhütlerinden dolayı borçları bir yıl veya bir faaliyet dönemi içinde tahsil edilecekse, ödenmemiş sermaye dönen varlıklar içinde raporlanmalıdır.

İkinci yaklaşıma göre, esas sermayenin ödenmiş kısmını bilançoda görebilmek için ödenmemiş sermaye borçları esas sermayeden bir indirim olarak gösterilir ve böylece ödenmiş sermaye büyüklüğü bilançoda görülebilir. Ancak sermaye taahhütlerinin ödenmesi konusunda ortaklara çağrıda bulunulmuşsa, ödenmemiş sermaye borçları dönen varlıklar içerisinde bir alacak kalemi olarak gösterilmelidir (Cemalcılar, 1999:577-578).

Belirtilen bu iki yaklaşımın ortak noktası, ödenmemiş sermaye borçlarının ödenmesi hususunda ortaklara çağrıda bulunulduğunda, bunların dönen varlıklar arasında ortaklardan olan sermaye alacağı olarak raporlanmasıdır.

Yukarıdaki borca batıklık hesaplamasında sunulan örnek, bu iki yaklaşıma göre raporlandığında şirketin bilançoları aşağıdaki gibi olacaktır. (Ortaklara sermaye taahhüt borçlarını ödemeleri hususunda çağrı yapıldığı kabul edilmiştir.)

Durum I. Ödenmemiş Sermayenin Öz Kaynaklardan İndirim Olarak Raporlanması

Varlıklar	BİLANÇO	Kaynaklar
	YABANCI KAYN. TOPLAMI	4.014.106,22
	ÖZ KAYNAKLAR	
	Ödenmiş Sermaye	110.000,00
	Sermaye	400.000,00
	Ödenmemiş Sermaye(-)	(290.000,00)
	Geçmiş Yıllar Zararları(-)	(363.125,07)
	ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	(253.125,07)
AKTİF TOPLAMI	3.760.981,15	PASİF TOPLAMI
		3.760.981,07

Durum II. Ödenmemiş Sermayenin Dönen Varlık Olarak Raporlanması

Varlıklar	BİLANÇO		Kaynaklar
DÖNEN VARLIKLAR	990.709,05	YABANCI KAYN. TOPLAMI	4.014.106,22
Ortaklardan Sermaye Alacağı	290.000,00	ÖZ KAYNAKLAR	
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI	1.280.709,05	Sermaye	400.000,00
DURAN VARLIKLAR		Geçmiş Yıllar Zararları(-)	(363.125,07)
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI	2.770.272,10	ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI	36.874,93
AKTİF TOPLAMI	4.050.981,15	PASİF TOPLAMI	4.050.981,15

Yukarıdaki bilançolar incelendiğinde raporlama şeklindeki farklılığın, hem varlık büyüklüğünü hem de öz kaynak büyüklüğünü etkilediği görülmektedir. Ödenmemiş sermaye borcunun özkaynaklar içinde negatif olarak gösterilmesi durumunda şirket borca batık gözükmemekte iken; ödenmemiş sermaye borcunun işletmenin varlıklar arasında ortaklardan sermaye alacağı olarak gösterilmesi durumunda şirket borca batık olmamaktadır. Tabiatıyla bu iki raporlama farklılığı, iflas erteleme talebinde bulunan şirketler bakımından çok ciddi sonuçlara sebep olabilecektir. Zira, ilk durumda iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı bulunması halinde şirkete iflas erteleme kararı verilebilecek iken, ikinci durumda şirketin talebi reddedilebilecektir.

Şirketlerde sermaye borcu pay sahiplerinin en temel borcudur. Şirketin iflas etmesi veya tasfiyeye girmesi bile pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye borcunu ortadan kaldırmaz. Bu borç şirketin tüzel kişiliği devam ettiği sürece zamanaşımına da uğramaz (Kayar, 2009:29). TTK'nın 128. maddesi taahhüt edilen sermayenin ödenmemesi durumunda ortakların karşılaşacakları müeyyideleri düzenlenmiştir. Kanunlarla güvence altına alınan ödenmemiş sermaye borcunun, şirket için tahsili çok kuvvetli bir alacak olduğu söylenebilir. Ayrıca muhasebe standartlarında (kavramsal çerçevede) “..geçmişte meydana gelen olaylar sonucunda ortaya çıkan ve hâlihazırda işletmenin kontrolünde olup gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerler” varlık olarak tanımlanmaktadır. O halde ortakların sermaye payı borçlarının şirket bilançosunun aktif tablosunda ortaklardan sermaye payı alacağı olarak raporlanması uygun olacaktır. Ancak ortakların sermaye payı taahhütlerini yerine getirmeleri konusunda şüpheler varsa, gerekli inceleme ve değerlendirmeler yapılarak uygun bir karşılık ayrılması daha isabetli olacaktır.

4. YARGITAY'IN ÖDENMEMİŞ SERMAYE BORÇLARINA İLİŞKİN KARARLARI

İflas erteleme talebinde bulunan sermaye şirketinin veya kooperatifin talebinin kabul edilebilmesi için gerekli olan ilk şartın borca batıklık olduğu yukarıda belirtilmişti. İkinci önemli şart ise, şirketin islahının mümkün olmasıdır. Yani borca batık işletme tarafından mahkemeye sunulan iyileştirme projesinin mahkeme tarafından ciddi ve inandırıcı bulunması gerekmektedir. Yargıtay, şirket ortaklarının ödenmemiş sermaye borcu bulunması durumunda, şirketin bu yola başvurusunu iyi niyetli bir davranış olarak nitelendirmemektedir. Yargıtay, şirketi borca batıklıktan çıkarma amacı olan ortakların

alacakları ilk tedbirin öncelikle şirkete olan sermaye borçlarını ödemek olduğu kanaatinde olup, sermaye taahhüt borcunu bile yerine getiremeyen bir şirket yönetiminin iyileştirme projesini ciddi ve inandırıcı kabul etmemektedir. Ortaklarının ödenmemiş sermaye borcu bulunan şirketlerin sunduğu iyileştirme projesinin yüksek Mahkemece nasıl değerlendirildiği aşağıdaki karar örneklerinde görülmektedir.

“... İflasının ertelenmesine karar verilebilmesi için öncelikle erteleme talebinde bulunan şirketin borca batık durumda olması lazımdır. Öncelikle aktiflerin rayiç değerleri tespit edilerek borca batıklığın kesin olarak tespiti gerekir. Diğer yandan, iyileştirme projesinde sermaye artışı taahhüt edilmiş ise bunun gerçekleşip gerçekleşmediği ve şirkete yeni kaynak girişinin sağlanıp sağlanmadığı, taahhüt edilen sermayenin ödenip ödenmediği de araştırılmalıdır”. (19. HD, 22.02.2010, E.2010/101 – K. 2010/1740.)

“...Boru ve profil demir-çelik üretimi yapan şirket, bir takım sebepler sonucunda 109.207.353 TL'lik varlığı karşısında, 112.445.882 TL borçla, (-) 3.238.529 TL borca batık olduğunu, ancak bir takım tedbirlerle iflastan kurtulmanın mümkün olabileceğini ileri sürerek, iflasın 1 yıl süreyle ertelenmesine karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme iflasın ertelenmesine karar vermiştir. Karar temyiz edilmiştir. Ortakların sermaye taahhütlerini tam olarak yerine getirmemeleri, iyileştirme projesinin ciddi olmadığını gösterir. Somut olayda, bilirkişi raporunda sermaye taahhüt borçları üzerinde hiç durulmamış, şirket ortağı da duruşmadaki beyanında, bakiye borçları olduğunu bildirmiştir. Bu durumda mahkemece, konusunda uzman kişilerden oluşturulacak bir bilirkişi heyetinden denetime elverişli bir rapor alınarak, şirketin sermaye yapısı ile sermaye taahhüt borçlarının belirlenmesi, iyileştirme projesinin soyut beklentilere göre değil, somut verilere göre değerlendirilmesinin yapılması ve varılacak sonuca göre bir karar verilmesi uygun görülmüştür. Sonuç olarak temyiz itirazları kabul edilerek, iflas erteleme hükmü bozulmuştur. (Y23HD 20.10.2011 E.2011/792 – K.2011/1211.)

“...İflasın ertelenmesinde kural olarak şirkete yeni mali kaynak bulunması gerekir. Ertelenme talep eden şirketin sermayesi 750.000 TL olup, 100.000 TL ödenmemiş sermayesi vardır. Sermaye koyma borcunu tam olarak yerine getirmeyen şirketin iyileştirme projesi ciddi ve inandırıcı kabul edilemez. (19. HD, 01.05.2008, E.2008/2268 – K. 2008/4738.) (Kayar, 2009, s.29)

Karar örneklerinden de anlaşılacağı üzere Yargıtay, borca batık olduğu tespit edilen ve ödenmemiş sermaye borcu olan işletmelerin iyileştirme projelerini ciddi ve inandırıcı bulmamaktadır.

SONUÇ

İşletmenin sürekliliği kavramına göre, her işletmenin faaliyetlerini belli bir süreye bağlı olmaksızın sonsuza kadar devam ettireceği varsayılır. Ancak yoğun rekabetin yaşandığı piyasada işletmelerin varlığını sürdürebilmesi çok kolay olmamaktadır. Günümüzde birçok şirket, çok çeşitli sebeplerle iflasın eşiğine gelmektedir. İflas etme noktasına gelmek ise işletmeler açısından kabulü zor bir durumdur. Türk Hukuk sistemi mali açıdan sıkıntı yaşayan işletmeleri kurtarmaya yönelik bir takım düzenlemeler içermektedir. İflas erteleme kurumu da bu amaca hizmet etmek için oluşturulmuştur.

Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflasının ertelenmesine karar verilebilmesinin bir kısım şekli şartların dışında iki temel maddi şartı bulunmaktadır.

Bunlardan birincisi şirketin halihazırda borca batık olmasıdır. İkinci şart ise sunulan iyileştirme projesinin Mahkemece ciddi ve inandırıcı bulunmasıdır. Bunlardan borca batık olma, sermaye şirketinin veya kooperatifin mevcut malvarlığının piyasa rayiç değerlerinin borçlarını karşılamaya yetmemesi halidir. Burada tartışılan temel konu, borca batıklık bilançosu hazırlanırken şirket ortaklarının sermaye taahhüt borçlarının şirketin malvarlığı olarak kabul edilip edilmeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Ülkemizde 1994 yılından günümüze kadar uygulanagelen Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nin standart bilanço formatında, ortakların taahhüt ettikleri ancak ödemedikleri sermaye borçları bilançonun pasif tarafında sermayeden bir indirim olarak yer almaktadır. Tabiatıyla uygulamada borca batıklık bilançosu bu standart formata göre hazırlanmakta ve şirket ortaklarının sermaye payı borçları hesaplamaya katılmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak gerçekte borca batık olmayan bir şirket borca batık gibi gözükebilmekte veya şirketin borca batıklık tutarı ortakların sermaye borcu kadar büyümektedir. Ayrıca aktifin pasifi karşılama oranı düştüğünden iyileştirme projesinin değerlendirilmesinde de hatalı sonuçlara gidilebilmektedir. Yargıtay da çeşitli kararlarında ortakların sermaye borcu bulunması durumunda iyileştirme projesini ciddi ve inandırıcı görmemiş, ortakların ilk alacakları tedbirlerden birinin kendi sermaye borçlarını ödemesi gerektiğini belirtmiştir.

Şirket ortaklarının ödenmemiş sermaye borçlarının bulunması durumunda iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı bulunmaması bir tarafa; bu borçlarının mevcut tekdüzen muhasebe sistemindeki bilanço formatının aksine; bilançonun aktif tarafında şirket ortaklarından alacak olarak raporlanması gerekmektedir. Zira ortakların sermaye borcu, pay sahiplerinin en temel borcudur ve şirket iflas etse veya tasfiyeye girse dahi bu borç ortadan kalkmamaktadır. Bununla beraber şirket ortağının ödeme gücünün bulunmaması durumunda muhasebenin ihtiyatlılık kavramına göre makul bir karşılık ayrılması mümkündür. Ancak şirket ortaklarının sermaye borcunun bulunması ve tahsil edilemeyecek kısım için karşılık ayrılması Yargıtay'ın, şirketi borca batıklıktan çıkarma amacı olan ortakların alacakları ilk tedbirin şirkete olan sermaye borçlarını ödemek yönündeki kabulüyle uyuşmaz.

Borca batıklık bilançosunun hazırlanması aşaması ile iyileştirme projesinin değerlendirilmesi aşamasını ayrı ayrı ele almak gerekir. Eğer ortakların sermaye payı borcu bulunuyorsa ve ortakların da bunu ödeme gücü varsa öncelikle şirketin borca batık olup olmadığı yeniden hesaplanmalıdır. Bunun için ortakların sermaye borcu bilançonun aktif tarafına bir alacak olarak yazılmalı ve borca batıklık yeniden hesaplanmalıdır. Yapılan hesaplama sonucunda şirket borca batık değilse, tabiatıyla şirketin talebi reddedilmelidir. Bunun aksine şirket ortaklarının ödeme gücü bulunuyor ve şirket borca batık ise Yargıtay'ın belirttiği gibi ortakların iyileştirme projesinin ilk tedbiri olarak sermaye taahhüt borcunu yerine getirmeleri aranmalıdır. Bununla beraber kuruluş aşamasında veya daha sonraki bir aşamada yüksek tutarda sermaye taahhüt borcu altına girmiş ve bu tutarı ödeyememiş olan ortağın ödeme gücü bulunmuyorsa ve bu durumda söz konusu sermaye payı alacağı değersiz alacak olarak görülmeli ve bilançonun aktif tarafına hiç yazılmamalıdır ve bu durumda iyileştirme projesinin ilk tedbiri olarak sermaye payı borcunun ödenmesi gerektiği yönündeki kabulden vazgeçilmelidir.

KAYNAKÇA

- BALCI, Şakir; (2005), **İflasın Ertelemesi**, Gencil Yayınları, İzmir.
- CEMALCILAR, Özgül ve Saim ÖNCE; (1999), **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1093, Eskişehir.
- CEMALCILAR, Özgül ve Nurten Erdoğan; (1997), **Genel Muhasebe**, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul.
- ÇAVDAR, Seyit ve İnci BİÇKİN; (2006), **İflas ve İflasın Ertelemesi**, Seçkin Yayınları, Ankara.
- DELİDUMAN, Seyithan; (2008), **İflasın Ertelemesinin Etkileri**, Kocaeli Üniversitesi Yayını, Kocaeli.
- KAYAR, İsmail; (2009), “İflasın Ertelemesinde Borca Batıklık ve İyileştirme Projesi İle Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı:33, s.29.
- MUŞUL, Timuçin; (2010), **İflasın Ertelemesi**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, XII Levha Yayınları, İstanbul.
- TORAMAN, Barış; (2007), **İcra İflas Kanunu’na Göre Sermaye Şirketler İve Kooperatiflerde İflasın Ertelemesi**, Yetkin Yayınları, Ankara.
- YÜKSEL, Kemalettin; (2006), “İflasın Ertelemesi Kararının Sonuçları”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı:59,s.110.
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
İcra ve İflas Kanunu
www.kazancihukuk.com